

თბილისი – იენა – ბერლინი – პირველი სამეცნიერო თანამშრომლობა პროფ. ჰაინერ ალვარტის ხელმძღვანელობით, ანბარიში*

ასოცირებული პროფესორი, სამართლის დოქ. *ქეთევან მჭედლიშვილი-ჭედრიხი*
LL.M. (ფრაიბურგი), საქართველოს უნივერსიტეტი

თბილისი-იენა-ბერლინის პირველი სამეცნიერო თანამშრომლობის შესახებ ჩემს ანგარიშში შედარებით შორ წარსულში დავბრუნდები და პირველად მეოთხედი საუკუნის წინანდელ დროს მოვიგონებ, როდესაც პროფ. დოქ. ჰაინერ ალვარტმა იენის ფრიდრიხ შილერის უნივერსიტეტში სისხლის სამართლის სწავლება დაიწყო (1996 წელი) და მე, ამ სტატიის ავტორმა კი, იქამდე ერთი წლით ადრე, ახალი თავგადასავლის წამოწყება გავბედე და სამართალმცოდნეობის ხელმეორედ ამჯერად ამ უნივერსიტეტში შესწავლა დავიწყე. ამგვარად მქონდა სიამოვნება სისხლის სამართლის კერძო ნაწილში მისი პირველი იენური ლექციების მოსმენისა, რომლებიც განსაკუთრებულ გარემოში ტარდებოდა – ფრიდრიხ შილერის უნივერსიტეტის საფსე სააქტო დარბაზში, რომელიც ხელოვნების უამრავი ნიმუშით იყო შემკული ფერდინანდ ჰოდლერის დიდებული პანოს – „გერმანელი სტუდენტების გამგზავრება 1813 წლის განმათავისუფლებელ ომში“ – ფონზე. კერძო ნაწილს მოჰყვა მისი ლექციები სისხლის სამართლის პროცესში, რომლებიც ასევე პოპულარული იყო სტუდენტებში და არც მე გამომიტოვებია და სემინარი სისხლის სამართლის პროცესში, რაშიც ასევე ვმონაწილეობდი.¹ კეთილგანწყობილი კრიტიკისა და ჰორიზონტალური აკადემიური იერარქიის გამო, რომელსაც იგი ცოდნის აშკარა ასიმეტრიული დონეების მიუხედავად სთავაზობდა მსმენელს, იენელ სტუდენტებში

* სტატია ქართულად თარგმნა და მის ენობრივ გამართულობაზე იზრუნა ჟურნალის სარედაქციო კოლეგიის წევრმა, ასოცირებულმა პროფესორმა *ქეთევან მჭედლიშვილი-ჭედრიხმა*.

¹ სისხლის სამართლის პროცესში ჩემ მიერ დაწერილი სასემინარო ნაშრომი თემაზე „სისხლის სამართლის დევნის საჯარო ინტერესი საზოგადოებაში გერმანიის სსსკ §§ 153, 153 ა, 376 მიხედვით“ შემდგომში საფუძვლად დაედო ჩემს სამართალმედარებით სტატიას – „წვრილმანი დანაშაულის პრობლემები ქართულ და გერმანულ სისხლის სამართალში“, „მაცნე“, სპეციალური გამოშვება, 1998, გვ. 103-118.

წარმოიშვა და განვითარდა სიყვარული სისხლის სამართლისადმი.

რამდენიმე წლის შემდეგ ჩვენი გზები კარლ ცაიხის ქუჩა №3-ში, იენის უნივერსიტეტის სამართალმცოდნეობის ფაკულტეტის რეზიდენციაში, ისევ გადაიკვეთა, სადაც წლების განმავლობაში სხვადასხვა აკადემიური თანამდებობა მეკავა. ამიტომაც თავისთავად ცხადი იყო, რომ გერმანულ სისხლის სამართალზე ორიენტირებული თანამედროვე სისხლის სამართლის სახელმძღვანელოს შექმნის იდეითა და დაფინანსების განაცხადით, რომელიც ფოლკსვაგენის ფონდის („ევროპასა და აღმოსავლეთს შორის – შუა აზია/კავკასია მეცნიერების ყურადღების ცენტრში“) წარმომადგენლის, დოქ. ლევერმანის მიერ პოზიტიურად იყო პასუხგაცემული, ჩემს აკადემიურ მასწავლებელს, პროფ. ჰაინერ ალვარტს, მივაკითხე საერთო პროექტის დაწყების თხოვნით.

იგდა 2005 წლის გაზაფხული. იმ დროისათვის მხოლოდ ორ ქართველ იურისტს ჰქონდა გერმანიაში დაცული სადოქტორო დისერტაცია, ბატონ მერაბ ტურავას, რომელიც მაშინ უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის თავმჯდომარე და ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი იყო და მე. პროფ. ტურავას და მე ხანგრძლივი კოლეგიალურ-მეგობრული დამოკიდებულება გვაკავშირებდა 90-იანი წლებიდან, მისი იენის უნივერსიტეტში სწავლის პერიოდიდან მოყოლებული. ასევე კოლეგიალურ-მეგობრული დამოკიდებულება არსებობდა ორ გერმანელ პროფესორს – პროფ. ჰაინერ ალვარტსა და პროფ. მერაბ ტურავას სამეცნიერო ხელმძღვანელს, პროფ. დეტლეფ კრაუსს შორის. ამგვარად შეიქმნა ჯგუფი, რასაც ცოტა ხნის შემდეგ სხვა წევრებიც შემოუერთდნენ და რომელიც პროფ. ჰაინერ ალვარტის ხელმძღვანელობით ჩამოყალიბდა პირველ სამეცნიერო თანამშრომლობად – თბილისი – იენა – ბერლინი.

მოვლენებს რომ არ გავუსწრო, აქ ისევ დასაწყისს მივუბრუნდები. ჩვენ ოთხივე ჩვენს ცოდნას

და ამბიციას მომავალ პროექტში ვაქსოვდით, მაგრამ რთული გზის გავლა – ფოლკსვაგენის ფონდისაგან განაცხადზე მიღებული დადებითი პასუხიდან ეფექტურად ჩამოყალიბებულ და ფოლკსვაგენის ფონდის მიერ დაფინანსებულ პროექტამდე – პროფ. ჰაინერ ალვარტის უდიდესი ძალისხმევის გარეშე შეუძლებელი იქნებოდა. პროექტის შეუცვლელი კურატორი იყო პროფ. დეტლფე კრაუსი, რომელსაც უკვე ჰქონდა როგორც საქართველოსთან ურთიერთობის, ასევე პროექტების შექმნის მრავალწლიანი გამოცდილება და რომელმაც სხდომებზე გამოთქმულ-წარმოშობილი იდეები პროექტის მონახაზად ჩამოაყალიბა. პროექტი სახელწოდებით – „გერმანულ-ქართული კვლევის პროექტი ქართული სისხლის სამართლის დოგმატიკის განვითარებისა და ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე სისხლის სამართლის სწავლებისათვის სასწავლო პროგრამის იმპლემენტაციისათვის“ პროფ. ჰაინერ ალვარტმა 2005 წლის 10 ოქტომბერს შეიტანა ფოლკსვაგენის ფონდის ინიციატივაში „ევროპასა და აღმოსავლეთს შორის – შუა აზია/კავკასია მეცნიერების ყურადღების ცენტრში“. პროექტის განხორციელებისათვის, მართალია, ზემოხსენებული ოთხი მეცნიერი იყო პასუხისმგებელი, მაგრამ თავიდანვე გამიზნული იყო „მეცნიერული ექსპანსია“ – სამი უნივერსიტეტის თანამშრომლობა: ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, იენის ფრიდრიხ შილერის უნივერსიტეტისა და ბერლინის ჰუმბოლდტის უნივერსიტეტისა, სადაც პროფ. კრაუსი ასწავლიდა. პროექტის უპირველეს მიზნად თანამედროვე ქართული სისხლის სამართლის დოგმატიკის განვითარება და სისხლის სამართალში სასწავლო მასალის შემუშავება დაისახა.

რა თქმა უნდა, საქართველოში მეცნიერული ყამირი არ გველოდა. ძველი საბჭოთა სისხლის სამართლის სკოლის წარმომადგენელ პროფ. ლამარა სურგულაძეს უკვე ჰქონდა გამოცემული ჩინებულად საკითხავი წიგნი სისხლის სამართლის ზოგად ნაწილში და მოკლე განაჩენის სტილში ამოხსნილი კაზუსების კრებული საბჭოთა სწავლების მეთოდის მიხედვით. პროექტის დაწყებამდე პროფ. მერაბ ტურავას რამდენჯერმე ჰქონდა გამოცემული გერმანულ სისხლის სამართალზე ორიენტირებული სახელმძღვანელო – „სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა“, რომელშიაც იგი აანალიზებ-

და 1999 წლის სისხლის სამართლის კოდექსს და უხვად შემოჰქონდა საკუთარი, ზუსტი სისხლის სამართლებრივი ნეოლოგიზმები.² ამის მიუხედავად, აუცილებელი იყო გერმანულ სისხლის სამართლის დოგმატიკაზე დაყრდნობით მრავალი თემის გაღრმავება (გაუფრთხილებლობა, ობიექტური შერაცხვა, შერეული უმოქმედობის მიზეზობრიობა, თანამონაწილეობის დასჯადობა და ა.შ.) და ქართველი მკითხველისათვის დამუშავება. სისხლის სამართლის კაზუსის ამოხსნის მეთოდის გერმანულ ყაიდაზე განვითარებას თეორიით დამძიმებულ სწავლებაში სიცოცხლე უნდა შეეტანა.

პროექტი გადანყვეტილების მიღების ხანგრძლივი პროცესის შემდეგ 2006 წლის 1-ლ ნოემბერს დაიწყო. პროფ. მერაბ ტურავასა და ჩემ შორის თემები უკვე გადანაწილებული იყო. მატერიალური სისხლის სამართლის საფუძვლები, დანაშაულის მოძღვრება და გაუფრთხილებლობა პროფ. მერაბ ტურავამ აიღო თავის თავზე, დანაშაულის გამოვლინების ცალკეული ფორმები – შერეული უმოქმედობა, მოძღვრება თანამონაწილეობაზე, დაუმთავრებელი დანაშაული და კონკურენცია კი მე მერგო. უნდა შექმნილიყო ორი ერთმანეთისაგან დამოუკიდებელი ტომი. ტომი I – მერაბ ტურავას მიერ, ტომი II – ქეთევან მჭედლიშვილ-ჰედრიხის, ანუ ჩემ მიერ.

პროფ. მერაბ ტურავას საქართველოში სწავლების უკვე მრავალწლიანი გამოცდილება ჰქონდა. მისი სახელმძღვანელო „სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა“ ძალიან პოპულარული იყო სტუდენტებსა და კოლეგებში და მას, როგორც პროფესორს, შესაქმნელი წიგნისათვის განკუთვნილი პროექტის ცალკეული მონახაზის სტუდენტებთან, დოქტორანტებთან ან კოლეგებთან უშუალოდ განხილვა შეეძლო. მისთვის პროექტის ფარგლებში უახლესი გერმანული ლიტერატურის შესასწავლად გერმანიაში მივლინებები დაიგეგმა. ჩემი II ტომი (დანაშაულის გამოვლინების ცალკეული

² პროფ. მერაბ ტურავა აგრძელებს გერმანულ სისხლის სამართალზე ორიენტირებული ქართული სისხლის სამართლის სკოლის ტრადიციას, რომელსაც საფუძველი მე-20 საუკუნის 20-იან წლებში ჩაეყარა. სტალინის დიდ წმენდას გადარჩენილი წერეთლის, მაყაშვილისა და მათი მონაწევრების ნაშრომებით შეიქმნა დასავლეთ და აღმოსავლეთ გერმანიის სისხლის სამართალთან დამაკავშირებელი უწყვეტი ჯაჭვი. ამიტომაც, არ იყო გასაკვირი, რომ ჩვენ, გერმანელი და ქართველი სისხლის სამართლის მეცნიერები, ერთ საერთო დოგმატიკურ ენაზე ვსაუბრობთ.

ფორმები) იენის უნივერსიტეტის „სპილოს ძვლის კომპი“ გამოკეტილი განდევლის მიერ არ უნდა შექმნილიყო. საქართველოში მომავალ მკითხველსა და პროექტის ჩემს მასალას შორის ცოცხალი კავშირის დასამყარებლად, იენის უნივერსიტეტში სამუშაო ჯგუფების ხელმძღვანელობისას მიღებული სისხლის სამართლის სწავლების გამოცდილების გამოსაყენებლად და სისხლის სამართალში კაზუსის ამოხსნის მეთოდის ინოვაციური საგნის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში დასაწერგად, ჩემთვის შემესტრში ექვსკვირიანი მივლინება იქნა გათვალისწინებული.

საქართველოში პირველი მივლინებით ამ პროექტის ფარგლებში 2007 წლის გაზაფხულზე წავედი. თბილისში სწავლებისათვის დავამუშავე სისხლის სამართალში კაზუსის ამოხსნის მეთოდის გერმანული მასალები და მრავალი კაზუსი ამოვსენი ქართულ ენაზე, ქართულად ვთარგმნე და საქართველოს სსკ-ს³ მოვარგე ქართველი სტუდენტისათვის იქამდე უცნობი სისხლის სამართლის მნიშვნელოვანი დელიქტების სქემებიც. ამგვარად, უკვე ჩემ პირველ მივლინებამდე, პროექტის ფარგლებში შევადგინე საქართველოში სწავლებისათვის აუცილებელი დიდი მოცულობის კონსპექტი სისხლის სამართლის კაზუსის ამოხსნის მეთოდის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის მაშინდელმა დეკანმა, პროფ. დავით კერესელიძემ, და დეკანის მოადგილემ, პროფ. ნანა ჭილაძემ, ეს ინოვაციური საგანი ყოველგვარი პრობლემის გარეშე შეიტანეს სასწავლო გეგმაში. პროფ. მერაბ ტურავა ჩემ გვერდით იყო სიტყვით და საქმით. ამ სასწავლო კურსს მრავალი სტუდენტი ესწრებოდა. პროექტის თანამშრომელი და დოქტორანტი თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან (დღეს უკვე მოსამართლე და სამართლის დოქ.), ლავრენტი მალლაკელიძე კი აბსოლუტურად ყველა ლექციას ესწრებოდა და გულომდგინედ სწავლობდა სტუდენტისათვის განკუთვნილ სასწავლო მასალას, ახალ ამოხსნილ კაზუსებსა და სქემებს. რადგან მოთხოვნა იქამდე უცნობ სქემებზე ძალიან დიდი იყო, უკვე ერთი წლის შემდეგ, 2008 წლის გაზაფხულზე, გამოვეცი პატარა წიგნი „კაზუსების ამოხსნის მეთოდის“

სისხლის სამართალში“, მეთოდით, სქემებით და მხოლოდ ერთი, ერთ-ერთი საუკეთესო საგამოცდო ნაშრომით, ჯაბა უსენაშვილის მიერ ამოხსნილი კაზუსით, რაც მაშინვე ბიბლიოგრაფიულ იმპიათობად იქცა. რადგან კაზუსის ამოხსნის გერმანულ მეთოდს ჩემს კოლეგებთან, სისხლის სამართლის ნამყვან სპეციალისტებთან, პროფ. ნონა თოდუასა და პროფ. გოჩა მამულაშვილთან ერთად განვიხილავდი და ქართველი მკითხველისათვის ვალრმავებდი, ისინი, როგორც ქართულ აკადემიურ სამყაროშია მიღებული, ჩემი ამ წიგნის რეცენზენტები გახდნენ და მის თავფურცელშიც არიან ნახსენები. მეორე, გაღრმავებული, გადამუშავებული და გაცილებით უფრო ვრცელი წიგნი 2010 წელს გამოიცა. მისი მასალაც ჩემმა კოლეგებმა, პროფ. ნონა თოდუამ და პროფ. გოჩა მამულაშვილმა, კრიტიკულად შეაფასეს და ჩემთან ერთად განიხილეს. თავიანთი ფასეული წინადადებებით მათ სისხლის სამართლის კაზუსის ამოხსნაში გერმანული მეთოდით დაწერილი პირველი ქართული წიგნის დაბადებას შეუწყეს ხელი. დღეისათვის კაზუსის ამოხსნის ეს სახელმძღვანელო, თავისი ორი გამოცემით, ფოლკსვაგენის პირველი პროექტის აუცილებელ დამატებით პროდუქტად შეიძლება შეფასდეს.

პროექტმა დამტკიცებიდან მალევე გაიდგა ღრმა ფესვები. მას შემოუერთდნენ ჰუმბოლდტის უნივერსიტეტის ახალგაზრდა კოლეგები – პროფ. დოქ. ბერნდ ჰაინრიხი და პროფ. დოქ. მარტინ ჰეგერი, რომლებიც წიგნების შექმნას დიდი ენთუზიაზმით უჭერდნენ მხარს. მრავალი იდეა მოვიპოვე პროფ. ბერნდ ჰაინრიხის სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილის მაშინდელი 1-ლი გამოცემიდან.⁴ პროექტის დასრულებიდან რამდენიმე წლის შემდეგ პროფ. ბერნდ ჰაინრიხმა და მე ჩვენი სამეცნიერო საუბრები დაუმთავრებელ დანაშაულზე ორ სტატიაში შევაჯამეთ.⁵

⁴ დანაშაულის მომზადების დასჯადობის განსაზღვრისათვის (სსკ მე-18 მუხლი) გამოვიყენე პროფ. ბერნდ ჰაინრიხის მიერ წამოყენებული იდეა ქმედების სოციალური ადექვატობის სიცხადეზე.

⁵ *მჭედლოშვილი-ჰედრიხი, ქეთევან/ჰაინრიხი, ბერნდ, დანაშაულის განვითარების სტადიები ქართულ და გერმანულ სისხლის სამართალში, ნაწილი I, DGStZ (გერმანულ-ქართული სისხლის სამართლის ჟურნალი), 3/2017, გვ. 49-61; მჭედლოშვილი-ჰედრიხი, ქეთევან/ჰაინრიხი, ბერნდ, დანაშაულის განვითარების სტადიები ქართულ და გერმანულ სისხლის სამართალში, ნაწილი II, DGStZ, 1/2018, გვ. 1-12.*

³ ტექსტში სისხლის სამართლის კოდექსი შემოკლებულია როგორც სსკ.

პროექტის ფარგლებში იენასა და თბილისში სხვადასხვა ფორმატში რამდენიმე სამუშაო შეხვედრა ჩატარდა: ზოგიერთ შეხვედრაზე განვიხილავდით თეორიულ საკითხებს გერმანული და ქართული სისხლის სამართლის მიხედვით, ზოგიერთზე კი სხვადასხვა კაზუს ვხსნიდით და გერმანულ და ქართულ სისხლის სამართალს კონკრეტულად ვადარებდით ერთმანეთს. ზემოხსენებული გერმანელი პროფესორებისა და სამუშაო შეხვედრების ქართველი მონაწილეების – პროფ. გოჩა მამულაშვილის, პროფ. რევაზ გოგშელიძის, პროფ. ნონა თოდუას, პროფ. ნინო გვენეტაძის (საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ყოფილი თავმჯდომარის), დოქ. მორის შალიკაშვილისა და მაშინდელი დოქტორანტების – ირაკლი დვალიძის, ლევან ხარანაულის, ლავრენტი მალლაკელიძისა და გიორგი ქობალიას მიერ დისკუსიებში შეტანილი წვლილი გვაძლევდა მოტივაციას, კრიტიკულად დაფიქრებულიყავით დასამუშავებელ თემებზე.

2008 წლის ზაფხულში გამართულ სემინარში მონაწილეობდა დოქ. ლევერმანი ფოლკსვაგენის ფონდიდან. სიამოვნებით ვიხსენებ მის დასკვნით სიტყვას: ის მოხარული იყო, რომ ამიერიდან მას ამ პროექტთან არა მხოლოდ პროექტის მასალები, არამედ ცოცხალი და საინტერესო სამეცნიერო დისკუსია დააკავშირებდა.

პროექტის ფარგლებში პროფ. ალვარტის, პროფ. ტურავას და ჩემი ორგანიზებით იენაში ჩატარდა სტუდენტური სემინარი სისხლის სამართალში, რომელშიც ქართველი და გერმანელი სტუდენტები მონაწილეობდნენ. სემინარის მიზანი იყო სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილიდან სხვადასხვა პრობლემის დამუშავება ქართულ და გერმანულ სტუდენტთა თვალსაზრისიდან. ამ სტუდენტურმა სემინარმაც საშუალება მოგვცა, უკეთესად დაგვეჩვენა ქართველი სტუდენტების აქტუალური საჭიროებანი პრობლემათა გადაწყვეტისას და იგი პროექტზე მუშაობისას ჩვენს გზამკვლევად იქცა.

ორი ავტორის შრომა (ტურავა და მჭედლიშვილი-ჰედრისი) ორ ერთმანეთთან დაკავშირებულ წიგნზე შეიძლება რეტროსპექტულად შემდეგნაირად შეჯამდეს: ერთი მხრივ, გერმანული სისხლის სამართლის თეორიაზე დაყრდნობით ქართული სისხლის სამართლის საფუძვლიანი განახლების რევოლუციური სურვილი (პროფ. ტურავა) და, მეორე მხრივ, სხვა, ძველის მიმართ დაცვითი დამოკიდებულება – ძველი, რაც შესაძარჩუნებელია, შენარჩუნდეს; გერ-

მანული სისხლის სამართლის აზროვნებიდან ახალი შეხედულებები მისი კრიტიკული და ფრთხილი განალიზების შემდეგ განვითარდეს ქართველი მკითხველისათვის; დოგმატიკური დისკუსია გადაწყდეს მხოლოდ მოქმედ ქართული სისხლის სამართალზე დაყრდნობით (მჭედლიშვილი-ჰედრისი).

პროექტის ფარგლებში პროფ. ტურავას მიერ შექმნილი ვრცელი სახელმძღვანელო – „სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, დანაშაულის მოძღვრება“, ტომი I საქართველოს სსკ-ის ღირებულ ინტერპრეტაციას მოიცავს. ავტორისეული გასაგები და ამავდროულად, ღრმა იურიდიული არგუმენტაციით ქართველი მკითხველი ეზიარა თანამედროვე გერმანულ სისხლის სამართლის თეორიებს და ამგვარად ქართული იურიდიული დისკურსი შორს მიმავალი ტენდენციით განაყოფიერდა. ქართული სისხლისსამართლებრივი აზროვნების შემდგომი განვითარებისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს პროფ. ტურავას მიერ გერმანულ სისხლის სამართლის დოგმატიკაში წარმოშობილი და ქართველი მკითხველისათვის იქამდე უცნობი ობიექტური შერაცხვის მოძღვრების შემოტანას. ობიექტური შერაცხვის მოძღვრება თავსებადია მის მიერ ქართულ სისხლის სამართალში განვითარებულ ნეოფინალიზმთან. ამასთანავე, მან I ტომში სიღრმისეულად განიხილა საპატიებელი უკიდურესი აუცილებლობის, შეცდომის, გაუფრთხილებლობისა და სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილის სხვა პრობლემები. საქართველოს სსკ-ში 2006 წელს შემოტანილი იურიდიული პირის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის შესახებ მოძღვრების განვითარებით ავტორმა მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა ქართული სისხლის სამართლის დოგმატიკის შემდგომ განვითარებაში.

ჩემ მიერ დაწერილ სახელმძღვანელოშიც – „სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, დანაშაულის გამოვლინების ცალკეული ფორმები“, ტომი II, ყველა სისხლისსამართლებრივი პრობლემა გერმანული დისკურსის გათვალისწინებით არის განხილული. რომ არ დავწვრილმანდე – საქართველოს სსკ-ის მოთხოვნების მკაცრი დაცვით, წიგნმა წერისას ხშირად „თავისთავად წამიყვანა ერთი განსაზღვრული“, კერძოდ, გერმანულ დოგმატიკაში უმცირესობის მიერ გამოთქმული მოსაზრებების, მაგალითისთვის: მცდელობის ახალი ობიექტური თეორიის (ჰირში, შპენდელი), ანდა ლოგიკური აქცესორობის თეორიის მიმართულებით.

მიუხედავად იმისა, რომ პროფ. ტურავამ, როგორც თავის ყველა წიგნში, ასევე I ტომში, ბრალის გერმანული თეორია გადმოიტანა, რომელიც მან გერმანულ ფინალიზმსა და მისეულ ქართულ ნეო-ფინალიზმზე დაყრდნობით განავითარა, მე კი საქართველოს სსკ-ის ანალიზით (ბოროტი განზრახვა სსკ-ის მე-9 მუხლით, ასევე შეცდომის მოძღვრება სსკ-ის 36-ე მუხლით) იმ დასკვნამდე მივდი, რომ ქართველი კანონმდებელი ნეოკლასიციზმს იზიარებს, ჩვენ მიერ დაწერილი ორი ტომი ერთობლიობას წარმოადგენს და ერთმანეთს არ ეწინააღმდეგება, რადგან დანაშაულის აგებულება და სქემები, რომლებსაც ჩვენ ამ ორ ტომში ვიყენებთ, სასწავლო-ტექნიკური მიზნებიდან გამომდინარე, ქართული ნეო-ფინალიზმის საფუძველზეა შექმნილი და თემატიკა, რომელსაც მე ვეხები, სხვაგვარად დანაშაულის აგებულებას არ უკავშირდება.

პროექტის მიმდინარეობისას შესაძლებლობა მომეცა, რეკომენდაცია გამეწია თსუ-ს თანამშრომლებისათვის გერმანიის აკადემიური ცენტრის სამსახურის (DAAD) „აღმოსავლეთის პარტნიორობის“ პროგრამის ფარგლებში იენის უნივერსიტეტში კვლევისათვის სტიპენდიის მისაღებად. თსუ-ს თანამშრომლებს – დოქ. მორის შალიკაშვილს, მაგდა ტატიშვილს, ლევან ხარანაულს, ანრი ოხანაშვილს, თემურ ცქიტიშვილს, ლავრენტი მალაკელიძესა და დოქ. გიორგი თუმანიშვილს DAAD-ს დაფინანსებით იენის უნივერსიტეტში კვლევის შესაძლებლობა მიეცათ. მაშინდელ მონვეულ ახალგაზრდა მეცნიერებს ამჟამად საქართველოში მნიშვნელოვანი ადგილები უკავიათ სწავლებაში, კვლევასა და პრაქტიკაში. ამ ოთხწლიანი პროექტის პერიოდში, DAAD-ს პროგრამით დოქ. მორის შალიკაშვილის სამეცნიერო მივლინება იენაში ორჯერ დაფინანსდა. სტიპენდიამ მას შესაძლებლობა მისცა, იენის უნივერსიტეტში დაესრულებინა თავისი ორი სახელმძღვანელო: კრიმინოლოგია (გამოიცა 2010 წელს) და ვიქტიმოლოგია (გამოიცა 2011 წელს). ეს წიგნები დღეისათვის საქართველოში კრიმინოლოგიის საუნივერსიტეტო სწავლისათვის თანამედროვე და აუცილებელ საკითხავ მასალას წარმოადგენს.

პროექტმა ყველა მონაწილე გაგვამდიდრა არა მხოლოდ მეცნიერულად, არამედ ადამიანური თვალსაზრისითაც. წარმოიშვა საზღვარგამჭოლი კოლეგიალურ-მეგობრული ურთიერთობები, არსებული კავშირები კი გაღრმავდა. განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს იენის უნივერსიტეტის რექტო-

რის, პროფ. კლაუს დიკეს მასპინძლობა, რომელმაც საერთაშორისო სემინარის მონაწილენი სახლში მიიპატიჟა და მათ მწვადი თვითონ შეუწვა; ასევე, პროფ. ალვარტმა, პროფ. ტურავამ, პროფესორთა წყვილმა – გოგშელიძე/თოდუამ პროექტის ყველა მონაწილისათვის თავიანთ სახლებში სასიამოვნო საღამოები გამართეს.

პროექტის მუშაობა დაჩრდილა უეცარმა ტრაგიკულმა მოვლენებმა. 2010 წლის ზაფხულში მოულოდნელად გარდაიცვალა ორი პროფესორი – დეტლევ კრაუსი და რეზო გოგშელიძე; პროექტის მიმდინარეობისას მძიმედ დაავადდა და რამდენიმე წლის შემდეგ გარდაიცვალა პროფ. გორჩა მამულაშვილი.

საერთაშორისო პროექტმა მონაწილეებს კულტურული გაცვლისა და კულტურული ჰორიზონტის გაფართოების საშუალება მისცა. ღონისძიებები საქართველოში – მიღება გერმანიის საელჩოში 2009 წლის 3 ოქტომბერს, გერმანიის გაერთიანებისათვის მიძღვნილ საღამოზე; სხვადასხვა კულტურული ღონისძიება თბილისში; ექსკურსიები საქართველოში (დასწრება თბილისის ზაქარია ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის თეატრის წარმოდგენაზე, ექსკურსიები ყაზბეგში, უფლისციხეში, გორში, კახეთსა და სხვ.), იენასა და მის შემოგარენში (კონცერტი იენის ფილარმონიაში, ექსკურსია დორნბურგის სასახლეებში, შილერის სახლში, ისტორიული გამოქვაბულები ნიკოლაის მთის ქვეშ გერაში, ოტო დიქსის სახლ-მუზეუმი ქალაქ გერაში, გერის უმშვენიერესი პარკი, მისი ცენტრი და სხვ.) და შეხვედრა ბერლინის ჰუმბოლდტის უნივერსიტეტში – უმშვენიერესი მოგონებებია, რომლებიც პროექტის მონაწილეებს სამუდამოდ ემახსოვრებათ.

პროექტის მიმდინარეობისას მის ხელმძღვანელს – პროფ. ალვარტს სამართალმცოდნეობის ფაკულტეტის დეკანის თანამდებობა ეკავა და იგი, თავისთავად ცხადია, იენის უნივერსიტეტის 450 წლის საიუბილეო პერიოდში განსაკუთრებულად იყო დატვირთული. ბატონი ალვარტი დეკანის ფუნქციის შესრულებასა და პროფესორის აკადემიურ საქმიანობასთან ერთად, პროექტის ფარგლებში სამუშაო შეხვედრებს აწყობდა, ფოლკსვაგენის ფონდისათვის ანგარიშებს, შუალედურ ანგარიშებს და დაფინანსების განაცხადებს წერდა, პროექტის ფინანსებს მართავდა და სახელმძღვანელოს მნიშვნელოვან პრობლემებზე მეთათბირებოდა, რაც, და-

სამუშავებელი მასალით გამოწვეული ჩემი მაშინდელი ალტაცებისა და ჩემთვის დამახასიათებელი სიჯიუტის ფონზე, ახლანდელი თვალსაწიერიდან, ადვილ საქმედ არ მიმაჩნია. დაბოლოს, არანაკლებ მნიშვნელოვანია ისიც, რომ იგი დროს პოულობდა, პროექტის დაფინანსებათა შორის პერიოდში, ჩემთვის იენის უნივერსიტეტის დაფინანსება მოეპოვებინა. პროფესიული გადატვირთულობის მიუხედავად, ამ დამატებითი ტვირთის აღებისათვის იგი განსაკუთრებულ მაღლობას იმსახურებს.

პროფ. ალვარტის მდივნის, ქალბატონ პეტრა რიხტერისათვისაც ეს პროექტი უზომო დამატებით დატვირთვას უკავშირდებოდა. იგი ყველაფერს დიდი ოსტატობითა და ადამიანური სითბოთი უმკლავდებოდა, რისთვისაც მას აქ გულითად მაღლობას ვუხდით.

პროფ. ტურავას ორგანიზაციულმა ძალისხმევამ შესაძლებელი გახადა იენის სამუშაო შეხვედრის ქართველი მონაწილეებისათვის თვითმფრინავის იაფი ბილეთების დროულად შეკვეთა და პროექტის თანხების დაზოგვა. მაღლიერებით უნდა გაეცვას ხაზი მის ძალისხმევასა და წარმატებებს ქართული მხრიდან პროექტის ორგანიზებასა და გერმანელ სტუმრებზე ზრუნვაში (ადგილების პოვნა ცენტრში მდებარე და ამავდროულად, წყნარ სასტუმროებში, მრავალრიცხოვანი კულტურული შემოთავაზება საქართველოში გამართული სემინარისა და კონფერენციის პერიოდში არსებული მცირე თავისუფალი დროისათვის).

2010 წლის დეკემბერში პროექტი წარმატებით დასრულდა. მისი თვალსაჩინო შედეგია პროექტის დასასრულისათვის დროულად შექმნილი დიდი მოცულობის, სამზეოზე თამამად გამოსაჩენი ორი ტომი სისხლის სამართლის ზოგად ნაწილში. 2011 წელს “მერიდიანის” მიერ გამოცემული პროექტის ეს ორი წიგნი, რომლებიც ფოლკსვაგენის ფონდის გულუხვი დაფინანსებისა და პროფ. ჰაინერ ალვარტის უდიდესი ძალისხმევის გარეშე ვერ შეიქმნებოდა, დღეისათვის (თავის ქების გარეშე) ქართული იურიდიული ბიბლიოთეკის საჭირო შემადგენელი ნაწილია. ისინი ხშირად გამოიყენება. ამას თსუ-ს იურიდიული ფაკულტეტის ბიბლიოთეკაში აკადემიურად დახვეწილად გაფორმებული მაგარყდიანი წიგნების გაცრეცილ პერანგზე (სუპერყდაზე) ვამჩნევთ. პროფ. ნონა თოდუას შეფასებით, ეს წიგნები გამოიყენება არა მხოლოდ სტუდენტების მიერ საგნის შესწავლის, არამედ მეცნიერული მუშაობის

სასაც; ამ წიგნებზე მითითებას ვხვდებით მრავალი ქართული სამეცნიერო ნაშრომის სქოლიოში. ამ სახელმძღვანელოების მიხედვით თსუ-ში პერიოდულად ტარდება სპეცკურსი სისხლის სამართლის ზოგადი ნაწილის გასალრმავებლად.

ამ წიგნების პრეზენტაცია 2011 წლის ოქტომბერში მოეწყო სისხლის სამართლის სპეციალისტთა პირველ გერმანულ-ქართულ სიმპოზიუმზე, რომელშიაც მრავალი გერმანელი და ქართველი მეცნიერ მონაწილეობდა. სიმპოზიუმის მასალები, პროფ. ტურავას რედაქტორობით, 2013 წელს სქელტანიან წიგნად გამოქვეყნდა სათაურით – „სისხლის სამართლის მეცნიერება ერთიანი ევროპული განვითარების პროცესში“.

ფოლკსვაგენის ფონდის პროექტმა სისხლის სამართლის სწავლებაზე გრძელვადიან პერსპექტივაში მოახდინა ზეგავლენა. დღეისათვის კაზუსის ამოხსნის ტექნიკა თსუ-ს სასწავლო გეგმის მყარი შემადგენელი ნაწილია. კაზუსის ამოხსნის ტექნიკის სწავლება ჯერ კიდევ პროექტის მიმდინარეობისას პროფ. ტურავამ გადაიბარა, დღეს კი ამ საგანს ახალგაზრდა კოლეგები ასწავლიან სხვადასხვა უნივერსიტეტში. ქართულ აკადემიურ წიგნის ბაზარზე ამასობაში უკვე კაზუსის ამოხსნის მეთოდიკაში სხვა სახელმძღვანელოებიც გამოჩნდა.

ეს პროექტი პირადად ჩემთვის პროფესიული წყალგამყოფი აღმოჩნდა. მისი დასრულების შემდეგ, თსუ-ს იურიდიული ფაკულტეტის დეკანის – პროფ. ირაკლი ბურდულის შემოთავაზება მივიღე და მას მერე საქართველოში ვკითხულობ ლექციებს.

ცოცხალი საერთაშორისო აკადემიური დისკურსის ტრადიციის დაფუძნებისათვის პროფ. ჰაინერ ალვარტს 2013 წლის 22 მარტს თსუ-ს საპატიო დოქტორის ნოდება მიენიჭა. ამგვარად შეიკრა ორ უნივერსიტეტს შორის ორმხრივი ნაცოფიერი ურთიერთობის წრე, რომელიც პროფ. ჰაინერ ალვარტმა ამ პროექტით წამოიწყო.⁶

⁶ პროფ. ჰაინერ ალვარტის ხელმძღვანელობით, ფოლკსვაგენის ფონდის წარმატებით დასრულებული პირველი პროექტის შემდეგ, დიალოგი გერმანელ და ქართველ მეცნიერთა შორის გრძელდება. ესტაფეტა, ფოლკსვაგენის ასევე წარმატებული მეორე პროექტით, გადაიბარა პროფ. ედუარდ შრამმა, რომელიც აგრეთვე იენის უნივერსიტეტში ასწავლის.